

1. УВОД

Јавно здравље представља науку и вештину спречавања болести, продужења живота и унапређења здравља организованим напорима друштва, а ново јавно здравље дефинише здравље као кључну инвестицију за постизање бољег квалитета живота у заједници. Здравље и квалитет живота људи представљају предуслов развоја, унапређења и просперитета једне државе. Људи очекују да буду заштићени од болести, желе да одгајају децу у здравом окружењу, захтевају безбедне и хигијенске услове радне средине, а изнад свега су им потребне адекватне и високо-квалитетне здравствене услуге. Здравно становништво је неопходно за постизање стратешких, социјалних и економских циљева сваког друштва и државе. Због тога свака држава има свој интерес када је у питању јавно здравље, а свест о важности јавног здравља осликава се кроз подршку коју је држава спремна да пружи за развој и унапређење ове области (1).

Најстарију дефиницију о јавном здрављу 1920. године дао је професор Vinslou (Charles Edvard Winslow), професор Универзитета у Јелу: „ Јавно здравље је наука и уметност превенције болести, продужења живота, унапређења физичког здравља, ефикасности кроз организоване напоре заједнице за заштиту животне околине, контролу инфекција у заједници, едукацију индивидуа о принципима личне хигијене, организовање здравствене службе за рану дијагнозу и превентивну терапију болести и развој социјалних механизма који ће обезбедити да свака индивидуа у заједници има стандард који ће јој омогућити да очува здравље“ (2).

Мора се нагласити да скоро 80 година касније Светска Здравствена Организација (СЗО) није одмакла много даље од дефиниције Vinslou из 1920. године: “ здравље није само одсуство болести већ психичко, физичко и друштвено благостање “. Током година СЗО је развила ревидирану дефиницију 1984. године која гласи: “ Здравље је обим у ком је појединац или група способна да са једне стране схвати аспирације и задовољење потреба, а са друге стране да мења или савладава животну средину. Стога здравље је извор свакодневног живота, а не само предмет живљења оно представља позитиван концепт који истиче друштвене и личне потенцијале – ресурсе као и физичке способности “ (3, 4).

Према најкраћој дефиницији коју је дао Donald Ejkson (Donald Acheson), а може се сматрати скраћеном верзијом Vinsleove формулације; јавно здравље је: „ наука и уметност превенције болести, продужавања живота и унапређења здравља помоћу организованих напора друштва “. Ова дефиниција уз прагматични приступ, наглашава социјално економску детерминисаност здравља и афирмацију активности у локалној заједници као и јачање њених капацитета за спровођење јавноздравствене политике у складу са сопственим приоритетима и потребама. То подразумева превазилажење искључиве компетенције сектора здравствене заштите за здравље становништва што чини неопходним примену једног потпуно новог начина друштвене мобилизације (2, 5).